

Téma: Kým podle vás jste? – Identita

Blok 3: My a ti druzí: jak identita začleňuje a vyčleňuje z kolektivu

Co ke mně patří a co ne? Kdo patří do skupiny a kdo ne? Tento blok přiměje studenty k zamyšlení nad tím, jak je tato otázka citlivá, a také nad tím, jaké věci sami rozlišují při vytváření vlastní identity. S čím se ztotožňují a co odmítají? Ačkoliv jsou procesy identifikace a vymezování se vůči ostatním důležité a přispívají k formování naší osobnosti, je vždy třeba dbát na to, aby vymezování neznamenalo de facto vylučování a ponižování ostatních.

Upozornění: Tato kapitola obsahuje odkazy na specifické internetové stránky, např. YouTube. Obsah těchto externích internetových stránek se mění, a je tedy zapotřebí kontrolovat, zda je pro studenty stále vhodný.

Výukový cíl tohoto bloku

Studenti budou schopni:

- posoudit, jaký je rozdíl mezi vymezováním a vyčleňováním při formování identity;
- uvědomit si, jak může být otázka identity citlivá, je-li člověku vnucován předem daný postoj, a jak snadno se může stát politickým nástrojem;
- pochopit, že občanství zahrnuje nejrůznější identity a široký pocit národní sounáležitosti.

Poskytnuté výukové materiály

Materiál č. 10 článek (se zvukovým záznamem) o ruské etnické menšině v Lotyšsku

Materiál č. 11 úryvek z Destréeho „Dopisu králi“, frankistický nápis týkající se španělštiny; článek o francouzštině

Materiál č. 12 pohlednice a mapa Mostaru, pohlednice z období 1. světové války, sovětský propagandistický plakát; videozáznam rozhovoru o alsaské identitě

Materiál č. 13 úryvek z knihy o životě Židů v nacistickém Německu; obrázky z lidských zoo

Výuková aktivita č. 1: Charakteristiky, díky nimž někam patříme (část 1) (max. 15 minut)

Vnímání a chápání toho, co tvoří naši národní identitu, je obvykle složité a individuální. Tuto identitu mohou zcela odlišně vnímat zejména různá etnická společenství žijící společně v jedné zemi. Se třídou se podívejte na část tohoto videozáznamu (od 6:52 do 10. minuty), v němž se hovoří o ruské etnické menšině žijící v Lotyšsku. Studenty se seznámí s její složitou situací, kterou se budou v další aktivitě zabývat podrobněji.

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

Zdroj: Deutsche Welle

https://www.youtube.com/watch?v=QGQm_OKRcLI

Skupinová aktivita č. 1: Charakteristiky, díky nimž někam patříme (část 2) (max. 15 minut)

Rozdělte třídu do menších skupin, zadejte studentům, aby si přečetli úryvek z článku, který je součástí materiálu č. 10, a poslechli si zvukové nahrávky. Vyzvěte skupiny, aby odpověděly na následující otázky, jež jsou rovněž uvedeny v poskytnutém materiálu:

- S jakými největšími problémy se setkávají etničtí Rusové v Lotyšsku?
- Jakým způsobem ovlivnila historie současnou situaci v této zemi?
- Jaká je reakce lotyšské vlády na tuto situaci?
- Mají studenti nějaké návrhy, jak by vyřešili některé ze zmiňovaných problémů?

Vybídněte skupiny, aby v rámci diskuse seznámily ostatní studenty se svými odpověďmi.

Výuková aktivita č. 2: Můj jazyk, má identita? (max. 10 minut)

Do jaké míry určuje jazyk, kterým mluvíme, to, kým jsme? Uspořádejte ve třídě diskusi o jazykové rozmanitosti a jejím významu v životě studentů. Mluví doma jiným jazykem než ve škole? Jak obtížná je pro ně tato situace a má nějaký vliv na jejich rodinu nebo přátele?

V zájmu obohacení této aktivity vybídněte studenty, aby vymysleli několik otázek pro členy své rodiny o jejich zkušenostech s jazykovou rozmanitostí. Studenti by mohli své rodinné příslušníky vyzpovídat a pořídit nahrávky těchto rozhovorů, které by pak přehráli ve třídě. Výsledky by mohli společně porovnat.

Pokuste se studenty přimět k hlubšímu zamyšlení nad vztahem mezi jazykem a identitou a za tímto účelem můžete použít příklady z historie poskytnuté v materiálu č. 11. Posuďte názory studentů na historické příklady uvedené v tomto materiálu; co je napadá v souvislosti s jazykovou rozmanitostí v rámci jedné země? Zamyslete se nad touto situací v kontextu své vlastní země.

Výuková aktivita č. 3: Úspěšné složení zkoušky: skutečně sem patříte? (max. 15 minut)

Existují ve vaší zemi podobné „zkoušky k získání občanství“ jako v Lotyšsku, kterým jsme se zabývali ve výukové aktivitě č. 1? Vysvětlete studentům, že ačkoliv jsou tyto zkoušky obvykle určeny imigrantům, dochází i k situacím, jako například v Lotyšsku, kdy tyto zkoušky skládají lidé, kteří se v dané zemi sice narodili a vyrostli v ní, ale jsou odlišného etnického a kulturního původu. Tyto

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

zkoušky jsou podnětem k různým otázkám – do jaké míry jsou takové zkoušky vhodné? Berou v potaz rozličné identity obyvatel? Jaký vliv mohou mít na soužití obyvatel mnohonárodnostních a multikulturních států?

Abyste studentům pomohli vytvořit si na tyto otázky vlastní názor, uspořádejte ve třídě simulaci zkoušek k získání občanství formou hry. Budete si muset opatřit exemplář takové zkoušky používaný ve vaší zemi. Nejprve studenty obeznamte s testem a poté je rozdělte do skupin. Zadejte jim, aby si připravili různé argumenty, které potom použijí před ostatními skupinami. Ve hře se vyskytnou tyto role:

- státní úředník jednající s imigranty
- státní úředník jednající s občany menšinových skupin
- imigrant jednající se zástupcem státu
- zástupce národnostní menšiny jednající se zástupcem státu

Argumentace studentů by se měla zaměřit na tyto otázky:

- Z jakých částí se tato zkouška skládá?
- Proč by měla existovat?
- Proč by neměla existovat?

Na závěr této aktivity porovnejte názory studentů na to, jak by měl stát vycházet vstříc různým národnostem.

Příklady z historie

Chcete-li, aby se studenti hlouběji zamysleli nad vztahem mezi občanstvím a národností, dejte jim k dispozici příklady uvedené v materiálu č. 12, v nichž tyto dvě kategorie někdy vedle sebe existovaly bez problémů, jindy vedly ke střetům. Použijte následující vysvětlení a otázky, jež jsou uvedeny i v příslušném materiálu:

- Rakousko-uherská monarchie byl letitý (1867–1918) politický celek zahrnující celou řadu různých národností, které si na počátku 20. století vytvořily vlastní národnostní státy. Jaké kultury a jaká etnika ukazuje pohlednice z Mostaru přibližně z roku 1900 a jaké jsou patrné z pohlednice z období 1. světové války?
- V bývalém Sovětském svazu se k vytvoření představy o svazu všech národností, které spojuje společná sovětská identita, využívalo propagandistických prostředků. Tento plakát ukazuje mládež Sovětského svazu zcela různého etnického původu. Co se tento plakát snaží sdělit? Myslíte si, že politický režim může dodat státu novou identitu a přimět veškeré obyvatelstvo, aby se s ní ztotožnilo?
- Alsasko je region, který leží v samém srdci Evropy – mezi Francií a Německem. V důsledku strategické polohy mezi těmito dvěma mocnostmi zažilo v minulosti bouřlivá a často tragická období. Za posledních 150 let změnili obyvatelé tohoto regionu svou státní příslušnost čtyřikrát. Podívejte se na videozáznam, v němž starší muž hovoří o historii Alsaska, a zamyslete se nad tím, jak se tyto změny odrážely v životech místních obyvatel a jak ovlivňovaly jejich pocit přináležitosti.

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

Výuková aktivita č. 4: Identita jako nástroj příležitostně zneužívaný k rozdělení lidí a podněcování k nenávisti? (max. 15 minut)

Uspořádejte mezi studenty diskusi na téma sociálního vyloučení a pomozte jim určit a charakterizovat jednotlivé fáze procesu vylučování na základě identity. Aby o tomto procesu získali lepší představu, můžete jim pomoci naznačením lineárního vývoje mezi jednotlivými fázemi procesu od nejnižšího až po nejvyšší stupeň intenzity:

- odlišení (nebo identifikace jiného)
- separace, segregace (nebo izolace)
- diskriminace
- vyhlazení

Vyzvěte studenty, aby ke každé fázi našli jeden příklad ze současnosti a jeden z historie. Mohou se inspirovat tématy, o nichž se učili, nebo níže uvedenými příklady. Můžete rovněž pracovat s jediným příkladem, například s vyhlazováním evropských Židů nacisty, a jmenovat konkrétní opatření, která byla v jednotlivých fázích zavedena (tj. žlutá hvězda, ghetta, deportace atd.).

Příklady ze současnosti mohou zahrnovat například: městské části přeměněné v ghetta, diskriminace Romů v některých zemích EU, předsudky vůči homosexuálům a lesbám, radikální protiimigrační hnutí, dlouhodobé střety mezi etniky. Vzpomeňte si na příklady sociálního vyloučení ve své zemi a uveďte je při diskusi.

Prostřednictvím materiálu č. 13 si se studenty prostudujte některé doložené příklady z minulosti, kdy specifická identita některých skupin lidí vedla k jejich identifikaci, segregaci, diskriminaci a vyhlazování. Vyzvěte studenty, aby se v souvislosti s tímto materiálem zamysleli nad těmito otázkami (které jsou rovněž uvedeny v materiálu):

- V jakém smyslu dokládá zážitek Rity Kuhnové skutečnost, že identita je někdy jednotlivci nebo skupině vnucena? Jaké jsou v tomto případě důsledky?
- Co takzvaná „lidská zoo“ vypovídají o způsobu, jakým Evropané prezentovali kolonizované národy a jak s nimi zacházeli?